

II. ABDÜLHAMİD DEVRİNDE İZMİT REDİF TABURU

CENGİZ ÇAKALOĞLU*

REDİF TEŞKİLATI

Osmanlı Devletinin geleneksel ordu yapısı II. Mahmut döneminde köklü değişikliklere uğramıştır. Bunların başında 1826 yılında Yeniçeri Ocağının kaldırılıp yerine kurulan “Asakir-i Mansure-i Muhammediye” ordusuyla birlikte mükellefiyet sisteminin başlaması gelmektedir. Önemli değişikliklerden diğeri redif teşkilatının kurulması olmuştur¹.

1834 yılı Ağustos ayı başında bir Redif Nizamnâmesi hazırlandı. Nizamnâmenin baş kısmında, memleketin savunması için yeterli miktarda ve savaş usûllerini öğrenmiş asker yetiştirilmesinin gereği belirtilmiş ve bu amaçla Anadolu ve Rumeli'nin uygun görülen yerlerinde redif taburları teşkiline başlanması emredilmiştir.

Tüzüğe göre, her sancaktan eşit olarak subayları ile beraber 1.426 mevcutlu, dörder bölüklü, birer redif taburu teşkil edilecekti. Teşkilata istekli olan kimseler alınacak ve bunların yaşları yirmi üç ile otuz iki arasında olacaktı.

Redif subay ve komutanlarının yetişmesi için bunlar, gerekirse İstanbul'a çağrılacağı gibi, İstanbul'dan miralay, kaymakam, alay emînleri gönderilerek de redif subaylarını kendi bölgelerinde eğitim yaptırmak ve yetiştirmek yoluna gidilecekti.

Redife yazılanlara birer kat elbise verilecek ve bunları ancak eğitimde giyecekler ve temiz tutacaklardı. Yalnız bunlar, bir imtiyaz olmak üzere, eğitim dışı zamanlarda fes giyecekler, askerî kıyafetle gezmek isteyenlere de, kendileri yaptırmak şartıyla izin verilecekti. Redif subayları yine bir imtiyaz olmak üzere, her zaman resmî kıyafetleri ile gezeceklerdi².

Silah altına çağrılmaları halinde redifler de nizamiye askerleri gibi maaş ve tayinat alacaklardı. Subayların ve askerlerin malzemeleri devlet tarafından verilecekti. Devlet tarafından askerlere eğitim zamanında verilen silah ve malzeme eğitimden sonra geri alınacak ve redif depolarında muhafaza edilecekti.

Teşkilatla ilgili resmî yazışmalardan sonra derhal Anadolu ve Rumeli'de redif taburlarının kurulması çalışmalarına başlandı. 1835 Şubatında Karahisar-ı sahip, Ankara Çankırı, İzmir, Men-teşe, Serez, Teke, Çirmen, Silistre, Kütahya, Kastamonu sancaklarında her biri 1.426 mevcutlu on bir redif taburunun teşkili tamamlanmıştı³.

* Yrd. Doç. Dr. MCBÜ, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü Öğretim Üyesi

1 Naci Çakın, “Redif Teşkilatı”, Askerî Tarih Bülteni, S: 26, Şubat 1989, s. 31.

2 Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi (1793-1908), III/5, Ankara 1978, s. 196; Mübahat S. Kütükoğlu, “Sultan II. Mahmed Devri Yedek Ordusu Redif-i Asakir-i Mansure”, İÜ Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü Dergisi, c. XIII, İstanbul 1982, s. 130; N. Çakın, a.g.m., s. 32.

3 Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi (1793-1908), s. 197.

1843 yılında Osmanlı ordusunda yeni düzenlemeler yapıldı. Düzenlemelerden biri, o tarihteki Osmanlı sınırları esas alınarak toprakların yeni kurulan beş ordu mıntıkasına ayrılmasıydı. Bunlar, merkezi İstanbul olan Hassa Ordusu (1. Ordu), merkezi Üsküdar olan Dersaadet Ordusu (2. Ordu), merkezi Manastır olan Rumeli Ordusu (3. Ordu), merkezi Sivas olan Anadolu Ordusu (4. Ordu) ve merkezi Şam olan Arabistan (5. Ordu) ordusuydu⁴. 1848 yılında merkezi Bağdat olan Irak ve Hicaz Ordusunun (6. Ordu) kurulmasıyla ordu sayısı altıya⁵ ve 1871 yılında Yemen’de merkezi San’a olan 7. Ordunun kurulmasıyla da yediye⁶ çıkmıştır.

Redif teşkilatı 1834 yılında kurulmuş olmakla birlikte, silah altında bulunan askerî kuvvetin yetersizliği yüzünden ihtiyaç karşısında redif askeri de silah altına alındığından nizamiye ile redif arasında hemen hemen hiçbir fark kalmamıştı. Bu yüzden 1843 yılına kadar kurulmuş olan bütün redif taburları nizamiye ordusuna dahil edildi⁷.

Redif teşkilatının nizamiye ordusu dışında, yedek bir ordu özelliğini kazanması bu tarihten sonra oldu. Nizamiye askerliği süresi beş yıl olarak tespit edildi. Bu süreyi tamamlayan askerler yedi yıl da redif sınıfında bulunacaklardı. Redifler, olağanüstü bir durum sebebiyle silah altına çağrılmadıkları sürece, sırasıyla her yıl bir ay bağlı oldukları kazaların merkezlerinde eğitim yapacaklardı. Bu süre içinde nizamiye askerleri gibi maaş ve tayinat alacaklardı. Yeni düzenlemede, her ordu bölgesi, nizamiye (muvazzaf) alayların adedi kadar redif bölgelerine ayrılarak, her redif bölgesinde dört taburlu bir redif alayı kurulması kararlaştırıldı. Bu suretle, nizamiye ordusundan başka, ihtiyaç halinde yararlanılacak bir ihtiyat ordusu vücûda getirilmişti⁸. Bununla birlikte, kanunun asıl tatbikatı, 1847 Ocak ayı ortalarında çıkarılan emirname ile bununla birlikte yayımlanan Kur’a nizamnamesinden sonra olmuştur⁹.

1869 yılında Hüseyin Avni Paşa’nın seraskerliği sırasında çıkarılan bir kanunnâme ile orduda yeni bir düzenleme yapıldı. Ordu kuvvetleri nizamiye, redif ve mustahfız olmak üzere üç kısma ayrıldı. Askerlik süresi yirmi yaşından kırk yaşına kadar yirmi yıla çıkarıldı. Bu yirmi yıllık askerliğin dört yılı silah altında ve iki yılı ihtiyatta olmak üzere, toplam altı yılı nizamiyede, altı yılı redifte ve sekiz yılı mustahfızda geçecekti¹⁰.

İhtiyat sınıfına geçenler, silah altında bulunmalarında bir mecburiyet olmadığı zamanlarda memleketlerine salıverilecekler fakat, bunlar ihtiyatlık süresince bağlı oldukları redif taburları bölgelerinden dışarı çıkamayacaklardı. İhtiyatlık süresini de tamamlayanlar birinci sınıf redife geçeceklerdi¹¹.

Bu düzenleme ile redif sınıfı da mukaddem (birinci) ve talî (ikinci) olmak üzere ikiye ayrıldı.

4 Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), Irade Mesail-i Mühimme, nr. 203; Ceride-i Havadis, nr. 145, 15 Ş 1259; Ahmed Lûtfî, Vak’anüvîs Ahmed Lûtfî Efendi Tarihi, c. VII, İstanbul 1999, s. 1147; İlber Ortaylı, İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı, İstanbul 2002, s. 136

5 Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi (1793-1908), s. 202.

6 Rüşdü Paşa, Yemen Hatırası, İstanbul 1325, s. 60; Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi (1793-1908), s. 207.

7 Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi (1793-1908), s. 146, 203.

8 Mehmed Rüşdü, Devlet-i Aliyye Ordu Teşkilatı, İstanbul 1329, s. 68-69; Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi (1793-1908), s. 145, 203; Musa Çadırcı, "Osmanlı İmparatorluğun'da Askere Almada Kura Usulüne Geçilmesi", Askerî Tarih Bülteni, S: 18, Şubat 1985, s. 60; N. Çakın, a.g.m., s. 35.

9 Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi (1793-1908), s. 146.

10 Mahmud Şevket Paşa, Osmanlı Teşkilat ve Kıyafet-i Askeriyyesi, İstanbul 1325, s. 18-19; Ziya Şakir (SOKO), Tanzimat Devrinden Sonra Osmanlı Nizam Ordusu, İstanbul 1957, s. 32; Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi (1793-1908), s. 147, 206; M. Çadırcı, a.g.m., s. 62; N. Çakın, a.g.m., s. 35.

11 Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi (1793-1908), s. 207; N. Çakın, a.g.m., s. 37.

Altı yıl olan rediflik süresinin ilk üç yılı mukaddem sınıfında, ikinci üç yılı talî sınıfta geçecekti¹². Rediflik süresini tamamlayanlar da mustahfız sınıfına nakledileceklerdi¹³.

1869 düzenlemesiyle mevcut alay bölgelerinde birer alay daha kurulması suretiyle redif taburlarının sayısı yüz yirmiden iki yüz kırka çıkarıldı¹⁴.

1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşından sonra, 1881 yılında Osmanlı ordusunda birtakım değişikliklere gidildi. Bu değişikliklerin başında, Avrupa ordularında olduğu gibi, fırka (tümen) düzeninin benimsenmesi gelmekteydi. Düzenleme ile her tümenin iki liva (tuğay), her livanın iki alay, her alayın dört tabur ve her taburun dört bölükten meydana gelmesi kararlaştırıldı¹⁵. Her ordu bölgesinde bulunan nizamiye, redif ve mustahfız tümenlerin hepsi ordu komutanı ile müşir veya ferik komutasına verildi. Toplam yirmi yıl olan hizmet süresi değiştirilmediyse de, altı yıllık nizamiye hizmet süresinin piyadede üç ve diğer sınıflarda dört yılı silah altında, geri kalan yılları ihtiyat sınıfında geçirilmesi kararlaştırıldı. Bu düzenlemeyle rediflik süresi altı yıldan sekiz yıla çıkarıldı. Sekiz yılın dört yılı mukaddem sınıfında, diğer dört yılı da talî sınıfta geçecekti. Daha önce sekiz yıl olan mustahfızlık süresi altı yıla indirildi. Diğer yandan, redif taburlarının sayısı iki yüz kırktan üç yüz seksen dörde çıkarıldı¹⁶.

25 Temmuz 1886 tarihinde çıkarılan nizamnâmeyle askerlik süresine dokunulmadı. Ancak redif teşkilatında ve redif bölgelerinde bazı değişiklikler yapıldı. O zamana kadar redif alaylarının bölgeleri birbirine eşit olmadığından, bazı bölge halkı nüfus oranı bakımından mağdur olmakta ve birçok sakıncalar meydana gelmekteydi. Bu sakıncaları gidermek için nüfus sayımı yapılması, mevcut eşitsizlik düzeltilerek her redif alayı bölgesinin birbirine eşit şartlarla tesis ve teşkili kararlaştırıldı¹⁷. Ayrıca, ilave taburları adıyla yeni redif taburları kurulması yoluna gidildi¹⁸. Redif ve mustahfız taburları silah altına alındığında sekizer yüz mevcutlu olacaktı¹⁹.

25 Ekim 1886'da yayınlanıp 1887'de yürürlüğe giren yeni asker alma kanunuyla da orduda yeni düzenlemeler yapıldı. Bu kanunla beş yıl arka arkaya kur'a isabet etmeyenlerin redife geçirilmeleri yöntemi terk edildi. Her redif dairesi bir asker şubesi kabul edilerek bir tabur çıkaracak şekilde yeniden belirlendi²⁰. 1894 yılında ise 1869 yılında konulan redif sınıfının mukaddem ve talî olarak ikiye ayrılması uygulamasından vazgeçildi²¹.

Balkan Savaşlarından ağır bir yenilgi ile çıkan Osmanlı Devleti, Rumeli'yi kaybetmiş, silahlı kuvvetler maddî ve manevî yönden zedelenmişti. Bu nedenle kara kuvvetlerinin kuruluşunun yeni baştan düzenlenmesi ve orduya yeni bir ruh ve canlılık kazandırılması amacıyla Almanya'dan bir askerî islahat heyeti getirildi. Limon van Sanders'in başkanlığındaki Alman Islahat Heyetinin tavsiyeleriyle çıkarılan 14 Şubat 1913 tarihli "*Teşkilat-ı Umûmiye-i Askeriye Nizamnamesi*" ile redif teşkilatı kaldırıldı²².

12 Z. Şakir, a.g.e s. 32; Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi (1793-1908), s. 208; N. Çakın, a.g.m., s. 37.

13 Z. Şakir, a.g.e., s. 32.

14 Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi (1793-1908), s. 208; N. Çakın, a.g.m., s. 37.

15 Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi (1793-1908), s. 212; Musa Çadırcı, "II. Abdülhamit Döneminde Osmanlı Ordusu", Dördüncü Askerî Tarih Semineri, Ankara 1989, s. 38.

16 Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi (1793-1908), s. 213.

17 Düstûr, I. Tertib, c. V, Ankara 1937, s. 574; Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi (1793-1908), s. 214.

18 Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi (1793-1908), s. 214.

19 Düstûr, I. Tertib, c. V, s. 573.

20 a.g.d., s. 574; M. Çadırcı, "II. Abdülhamit Döneminde Osmanlı Ordusu", s. 39.

21 Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi (1793-1908), s. 218.

22 N. Çakın, a.g.m., s. 48.

Redif fırka ve livaları kendi yerlerinin ismi ile anılmakta idiler. Aynı şekilde redif taburları da buldukları alay içinde birden dörde kadar numara almakla birlikte buldukları yerlerin isimlerini taşımakta idiler. Her redif fırkasına bir ferik (tümgeneral), redif tugayına mirliva (tuğgeneral) komuta etmekte idi. Redif alaylarının tek numaralı olanlarına komutan olarak miralay (albay) ve çift olanlarına kaymakam (yarbay) atanmakta idi²³.

Her redif taburu dairesi aynı zamanda bir ahz-ı asker (asker alma) şubesi idi²⁴. Redif taburunda komutan olarak bir binbaşı, bir kolağası, bir tabur kâtibi, bir depo memuru, bir depo memur muavini ve tüfekçi bulunmakta idi²⁵. Bir bölükte ise, bir yüzbaşı, bir üsteğmen, bir teğmen, bir muvazzaf başçavuş vardı. Seferde ayrıca gerekli sıhhiye memurları atanırdı. Fırka komutanları fırka merkezinde, diğer komutanlar da kendi birliklerinin olduğu merkezde bulunurlardı²⁶.

İZMİT REDİF TABURU

İzmit askerî açıdan yedi Osmanlı ordusundan Hassa Ordusu olarak adlandırılan 1. Ordu mıntıkası içinde yer almaktaydı. Yemen'deki 7. Ordu hariç diğer bütün orduların hem nizamiye hem de redif birlikleri vardı. 1869-1894 yılları arasındaki uygulamada ülkedeki bütün redif birlikleri Mukaddem ve Tali olarak ikiye ayrılmıştı. Bu dönemde İzmit Mukaddem Redif Taburu, 1. Orduya bağlı 15. Mukaddem Redif Fırkasının içindeydi. On altı taburdan meydana gelen bu fırka, iki livayı teşkil etmekteydi. Bir liva ise her biri dört taburu ihtiva eden iki alaydan oluşmaktaydı. İşte İzmit'in askerî açıdan önemi tam da bu noktadadır. Çünkü İzmit, hem liva, hem alay ve hem de tabur merkezidir. Bu dönemde İzmit Mukaddem Redif Taburunun künyesi, 1. Ordu, 15. Fırka, 29. Liva, 57. Alay, 1. İzmit Mukaddem Redif Taburu şeklindedir²⁷. Aynı durum Redif Tali teşkilatı açısı için de geçerlidir. İzmit Tali Redif Taburunun künyesi ise 1. Ordu, 27. Fırka, 53. Liva, 105. Alay, 1. İzmit Tali Redif Taburu şeklindedir²⁸. Bu durumda nizamiye birlikleri hariç, İzmit'te üst düzey subay olarak iki mirliva, iki miralay veya kaymakam, iki binbaşının bulunduğu söylemek mümkündür.

Mukaddem ve Tali uygulamasından 1894 yılında vazgeçildi ve redif birlikleri yeniden numaralandırıldı. Bu dönemde İzmit Redif Taburunun künyesi 1. Ordu, 1. Bursa Redif Fırkası, 2. İzmit Redif Livası, 3. İzmir Redif Alayı, 1. İzmit Redif Taburu şeklindedir. 3. İzmit Redif Alayının içinde İzmit Redif Taburundan başka, 2. Şile, 3. Adapazarı ve 4. Karamürsel redif taburları bulunmaktaydı. İzmit Livasını meydana getiren dört tabur ise Bolu Alayının içindeydi²⁹.

Daha önce belirtildiği üzere bir redif taburunun sefer mevcudu sekiz yüzdü. Subay ve hizmetli sayısı ise on beş civarındaydı. 1890 yılında İzmit Mukaddem Redif Taburunun subay ve hizmetli kadrosu şu şekildeydi:

Tabur Komutanı Binbaşı Nazif Efendi

Kolağası Mustafa Asım Ef.

23 Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi (1793-1908), s. 218.

24 Düstûr, 1. Tertib, c. V, s. 661.

25 Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi (1793-1908), s. 218.

26 A.g.e, s. 219.

27 Salname-i Askerî, 1306, s. 221-222; Salname-i Askerî, 1307, 10. Defa, s. 221-222; Salname-i Askerî, 1309, 12. Defa, s. 539-540.

28 Salname-i Askerî, 1306, s. 243-244; Salname-i Askerî, 1307, 10. Defa, s. 243-244; Salname-i Askerî, 1309, 12. Defa, s. 557.

29 Salname-i Askerî, 1311, 13. Defa, s. 207-209.

Tabur Katibi Mehmet Ef.

Tüfekçi Ferhat Usta

Debboy Memuru Mülazım-ı sâñ Abdullah Ef.

1. Bölük: Yüzbaşı Mustafa Ef., Yüzbaşı İbrahim Ef., Mülazım-ı sâñ Recep Ağa
2. Bölük: Yüzbaşı Mehmet Adil Ef., Mülazım-ı evvel İsmail Ef., Mülazım-ı sâñ Salim Ef.
3. Bölük: Yüzbaşı Ahmet Ef., Yüzbaşı Mehmet Ef., Mülazım-ı sâñ Yusuf Ağa
4. Bölük: Yüzbaşı Osman Ef., Mülazım-ı evvel Zekeriya Ef., Mülazım-ı sâñ Enver Ef.³⁰

Aynı tarihte İzmit Tali Redif Taburunun kadrosu şu şekildeydi:

Tabur Komutanı Binbaşı Abdurrahman Efendi

Kolağası Hasan Fahri Ağa

Tabur Katibi Hüseyin Efendi

1. Bölük: Yüzbaşı Hafız Mustafa Ef., Yüzbaşı Mustafa Ağa, Mülazım-ı evvel Mehmet Ef.
2. Bölük: Yüzbaşı Tahir Ağa, Yüzbaşı Ali Ağa, Mülazım-ı evvel Mehmet Ef.
3. Bölük: Yüzbaşı Mehmet Ağa, Yüzbaşı Mehmet Ef., Mülazım-ı evvel Hasan Salih Ağa
4. Bölük: Yüzbaşı Veysi Ef., Yüzbaşı Tevfik Ef., Mülazım-ı evvel Halet Ef.³¹

1908 yılında ise taburun kadrosu şöyleydi:

Tabur Komutanı Binbaşı Ahmet Nuri Ef.

Kolağası Ömer Lütfi Ef.

Tabur Katibi Nureddin Ef.

Tüfekçi Ferhat Usta

Debboy Memuru Abdullah Ef.

Yüzbaşılar: Hayri Ef., Ahmet Ef., Şakir Bey

Mülazım-ı evveller: Süleyman Ef., Yusuf Ağa, Ahmet Ef.

Mülazım-ı sâñ'ler: Enver Ef., Namık Ef., Sadreddin Ef.³²

Redif teşkilatı kurulduktan sonra, zaman içinde her tabur merkezinde bir redif deposu (debboyu) inşa edilmiştir. Bu depolarda redif taburunun silah altına alındığında hemen verilmesi gereken silah, cephane, teçhizat ve giyecek gibi malzemeler hazır bulundurulurdu. İzmit Redif Deposu Sultan Abdülaziz döneminde İzmit mutasarrıfı Hasan Paşa tarafından 1863 yılında yaptırılmıştır. Yarı kagir kışla tipi bir yapıdır. Kalem işi bezemeleri dikkat çekicidir³³. Muhafaza ve temizlik işlerini yerine getirmek üzere depolarda genellikle yirmişer ihtiyat askeri istihdam edilmekteydi. Buna karşılık 1891 yılında İzmit Redif Taburuna ait silah ve malzemelerin gerektiğinde gönderilmek üzere İstanbul'da hazır bulundurulduğu ve bu yüzden muhafaza ve temizlik işlerinin ihtiyat askerlerine değil, redif subayları ve başçavuşlara havale edildiği görülmektedir³⁴. İzmit Redif Deposu 1886 yılının Aralık ayında bir yangın geçirmiş ve bu yangında cami avlusuna bakan tarafı zarar görmüştür³⁵. 1901 tarihli bir belgeden bu tarihte Redif Deposunun duvarının iki evin bahçesine bitişik olduğu anlaşılmaktadır. Emniyet açısından risk oluşturan bu durumun giderilmesi için ev ve bahçelerin istimlak edilmesi ve aynı zamanda

30 Salname-i Askeri, 1306, s. 222.

31 A.g.s., s. 244.

32 Salname-i Askeri, 1324-1326, 14. Defa, s. 653.

33 <http://www.kocaeli.bel.tr/icerik/ataaturk-ve-redif-muzesi/2702/26741>.

34 BOA, Y.MTV., 47/179.

35 BOA, Y.PRK.ASK., 36/94.

bodrum katının tamiri için çalışmalar başlatılmıştır³⁶. 1999 depremine kadar Askeri Mahkeme olarak kullanılan bina, günümüzde Atatürk ve Redif Müzesi olarak hizmet vermektedir³⁷.

Bilindiği üzere Osmanlı ordusunun esasını nizamiye birlikleri teşkil etmekte, redifler gerektiğinde silah altına çağrılan askerliğini daha önce yapmış yedek asker hüviyetindeydi. Savaş veya büyük bir isyan gibi olağanüstü bir durum ortaya çıkmadığı sürece redifler mutad talimler hariç günlük hayatlarına devam etmekteydiler. Ancak Osmanlı Devletinin son dönemlerinde bu olağanüstü durumların çokluğu yüzünden redifler çok sık silah altına alınmışlardır. II. Abdülhamid döneminin hemen başında Osmanlı Devleti ile Rusya arasındaki 1877-1878 Savaşı rediflerin silah altına alınmasını gerektiren ilk büyük olay olmuştur. Savaş sırasında İzmit'te bulunan Mukaddem ve Tali Redif taburları da silah altına alınarak cepheye sevk edilmiştir³⁸.

Berlin Antlaşması'ndan sonra Osmanlı Devleti'nin karşılaştığı problemlerden birisi de Türk-Yunan sınırı meselesi olmuştur. Osmanlı-Rus Savaşı devam ederken Yunanistan bundan faydalanmak istemiş ve Rusların Edirne'ye girmeleri üzerine ayaklanmalar çıkartmış ve bu arada Yanya'yı işgale hazırlanmıştı. Fakat Avrupa devletleri, Yunanistan'ın Yanya'ya karşı hareketini engellemişler, buna karşılık barış görüşmeleri sırasında Yunanistan'ın isteklerini göz önünde tutacakları vaadinde bulunmuşlardı. Yunanistan sınırının düzenlenmesi meselesi 1878-1881 yılları arasında üç yıl boyunca devam etti. Görüşmeler Preveze, Birinci İstanbul, Berlin ve İkinci İstanbul Konferansı olmak üzere dört safhada cereyan etti. 8 Mart 1881 tarihinde başlayan ve 24 Mayıs 1881'de anlaşma ile biten İkinci İstanbul Konferansı ile sınır meselesi çözüldü ve Osmanlı Devleti savaş yapmadan yeni bazı yerleri Yunanistan'a terk etmek zorunda kaldı³⁹. Bu üç yıllık süre zarfında, olayların seyrine göre, büyük askerî yığınak yapılmıştır. Yunanistan'ın savaş hazırlıklarına başlaması ve çeteler vasıtasıyla sınırı tecavüz ederek olaylar çıkartması yüzünden 1881 yılı Şubat ayında taraflar arasında gerginlik had safhaya ulaştı ve Osmanlı Devleti, redifleri silah altına almaya başlayarak Yanya Fırkasına sevk etmeye başladı⁴⁰. Bu olay sırasında içinde İzmit Taburunun da yer aldığı İzmit Mukaddem Redif Alayına bağlı dört taburun tamamı silah altına alınmıştır⁴¹. İzmit Redif Taburu 1881 yılının Ağustos ayı ortalarında terhis edilmiş ve Colos'tan Selimiye Fırkateynine bindirilen askerler evlerine gönderilmişlerdir⁴².

İzmit Redif Taburu II. Abdülhamid devrinde üçüncü defa Yunan Harbi sırasında silah altına alındı. Yunanistan'ın Girit ve Makedonya'daki faaliyetlerinin yanı sıra, Osmanlı sınırlarına silahlı saldırıda bulunması üzerine, 18 Nisan 1897 tarihinde Türk-Yunan savaşı çıktı. Müşir Ethem Paşa komutasındaki Osmanlı ordusu Yunanlıları arka arkaya mağlup ederek, kısa bir süre zarfında Yenişehir ve Tırhala'yı ele geçirdi. Sonucu kesin olarak belirleyen savaş ise 17 Mayıs 1897 tarihinde Dömeke'de yapıldı. Bu savaşta Yunan kuvvetlerinin hezimete uğraması üzerine, Türk ordusuna Atina yolu açıldı. Ancak özellikle İngiltere'nin baskısıyla Osmanlı Devleti savaşı durdurmayı kabul etti ve 21 Mayıs 1897'de mütareke imzalandı. Barış ise 4 Aralık 1897'de İstanbul'da imzalandı⁴³. Savaş sırasında diğer ordu mıntıklarından Rumeli'deki 3. Orduyu takviye amacıyla çok sayıda ilave nizamiye ve redif taburları cepheye kaydırıldı.

36 BOA, Y.MTV., 214/199.

37 <http://www.kocaelikulturturizm.gov.tr/TR,134339/muzeler-ve-orenyeleri.html>.

38 BOA, Y.PRK.ASK., 37/1.

39 Fahir Armaoğlu, 19. Yüzyıl Siyasî Tarihi (1789-1914), Ankara 1997, s. 542-546.

40 BOA, Y. PRK. BŞK, 4/58; Y.EE, 40/181.

41 BOA, Y.PRK.ASK., 28/22.

42 BOA, Y.PRK.ASK., 8/20.

43 F. Armaoğlu, a.g.e., s. 562.

Bunlardan biri de İzmit Redif Taburu oldu⁴⁴. Tabur yaklaşık bir yıl silah altında kaldıktan sonra 14 Mayıs 1898 tarihinde Golos'tan vapura bindirilerek terhis edildi⁴⁵.

Taburun dördüncü defa silah altına alınmasının gerekçesi bir savaş değil, ziyaret oldu. Alman İmparatoru II. Wilhelm'in 18-22 Ekim 1898 tarihleri arasında gerçekleştirdiği ikinci İstanbul ziyareti⁴⁶ sırasında İmparatorun İzmit'e de uğraması ihtimaline karşı İzmit Redif Taburu sekiz yüz mevcutla silah altına alındı. Daha altı ay önce cepheden dönmüş olan askerler, İmparator İzmit'e uğramayınca 24 Ekim 1898 tarihinde terhis edildiler⁴⁷.

II. Abdülhamid devrinin ilk zamanlarında Osmanlı askerlerinin elinde martini henri tüfekleri bulunmaktaydı⁴⁸. 1886 yılında İzmit Redif Deposunda İzmit Mukaddem ve Tali Redif Taburları silah altına alındıklarında dağıtılmak üzere toplam 1492 martini henri tüfeği vardı⁴⁹. Ancak daha gelişmiş bir tüfek olan mavzer silahlarının piyasaya çıkması üzerine martini henri tüfekleri kullanımdan kalkmaya başladı. Bu durumda Osmanlı ordusundaki tüfeklerin değiştirilmesi gerekmektedir. 1897 yılındaki Osmanlı-Yunan Savaşından sonra silah değişimine hız verildi. Bu çerçevede İzmit Redif Taburunun silahları da 1899 yılında değiştirildi ve askerlere küçük çaplı mavzer tüfekleri dağıtıldı⁵⁰.

İzmit Redif Taburunun ilk üç görevde büyük kayıplar verdiği açıktır. Ancak bu kayıpların çok az kısmı elimizdeki kayıtlarda mevcuttur. Milli Savunma Bakanlığı kayıtlarında Yunan Savaşında üç, Balkan Savaşlarında dört olmak üzere toplam yedi Kocaeli doğumlu şehit redif kaydı mevcuttur. Üstelik bu yedi şehit rediften bir kısmı vilayet merkezine değil ilçelere aittir. Tamamı er olan bu redif askerlerinin kimlikleri şu şekildedir:

Adı: Mustafa, Baba Adı: Bekir, Ölüm Yeri: Yıldız Hastanesi, Ölüm Tarihi: 27 Ağustos 1897, Türk-Yunan Savaşı⁵¹.

Adı: Mustafa, Baba Adı: Ahmet, Bucak: Akmeşe, Köy: Çavuşoğlu, Ölüm Yeri: Yıldız Hastanesi, Ölüm Tarihi: 28 Haziran 1897, Türk Yunan-Savaşı⁵².

Adı: Recep, Baba Adı: Ahmet, Ölüm Tarihi: 28 Temmuz 1897, Türk-Yunan Savaşı⁵³.

Adı: Ahmet, Baba Adı: Eşref, Lakabı: Bekaroğulları, Doğum Yılı: 1875, İlçe: Gebze, Köy: Tavşancıl, Ölüm Yeri: Geçitler Muharebesi, Ölüm Tarihi: 13 Ekim 1912, Balkan Savaşları⁵⁴.

Adı: Kadir, Baba Adı: Halil, Lakabı: Kaymaslıoğulları, Doğum Yılı: 1875, İlçe: Kandıra, Ölüm Yeri: Süloğlu Muharebesi, Balkan Savaşları⁵⁵.

44 BOA, Y.MTV., 183/84.

45 BOA, Y.PRK.ASK., 137/102; 137/117; 137/118.

46 Ö. Kürşad Karacaçıl, "Alman İmparatoru İstanbul'da (1917)" Akademik Bakış, c. 6, S: 12, Yaz 2013, s. 114.

47 BOA, Y.MTV., 183/84.

48 BOA, Y.MTV., 51/54.

49 BOA, Y.PRK.ASK., 37/1. (Belgede depoda bulunan bütün malzemenin cins ve miktarı mevcuttur.)

50 BOA, Y.PRK.ASK., 148/63.

51 <http://www.msb.gov.tr/Personel/SehitleriListele>, Sıra nr. 2094.

52 <http://www.msb.gov.tr/Personel/SehitleriListele>, Sıra nr. 2096.

53 <http://www.msb.gov.tr/Personel/SehitleriListele>, Sıra nr. 2144.

54 <http://www.msb.gov.tr/Personel/SehitleriListele>, Sıra nr. 2274.

55 <http://www.msb.gov.tr/Personel/SehitleriListele>, Sıra nr. 2792.

Adı: Mehmet Galip, Baba Adı: Hacı Osman Efendi, Doğum Yılı: 1880, İlçe: Gebze, Köy: Çeteşli, Ölüm Yeri: Geçitler Muharebesi, Ölüm Tarihi: 13 Ekim 1912, Balkan Savaşları⁵⁶.

Adı: Mustafa, Baba Adı: Süleyman, Lakabı: İmamoğulları, Doğum Yılı: 1880, İlçe: Gebze, Ölüm Tarihi: 13 Ekim 1912, Balkan Savaşları⁵⁷.

SONUÇ

Yedek asker olan rediflerin silah altına alınması, devletin büyük bir problemle karşı karşıya kaldığı anlamına gelmektedir. Son dönem Osmanlı tarihine baktığımızda çok sayıda redif taburunun çok kısa aralıklarla silah altına alındığı görülmektedir. II. Abdülhamid devrinde Osmanlı-Rus Savaşı, Osmanlı-Yunan Savaşı, Ermeni olayları, Makedonya olayları, Yemen isyanları, Girit meselesi, İran sınır anlaşmazlığı, Dersim olayları, Balkan Savaşları gibi pek çok olay yüzünden çok sayıda redif taburu silah altına alınmıştır. Elbette bu durumun başta can kaybı olmak üzere çok olumsuz sonuçları olmuştur. Herhangi bir yerin redif taburunun izinin sürülmesi bu sonuçların ortaya çıkarılmasında yol gösterici olacaktır.

⁵⁶ <http://www.msb.gov.tr/Personel/SehitleriListele>, Sıra nr. 2971.

⁵⁷ <http://www.msb.gov.tr/Personel/SehitleriListele>, Sıra nr. 3079.

KAYNAKÇA

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA)

İrade Mesail-i Mühimme

Yıldız Esas Evrak (Y.EE)

Yıldız Mütenevvi Evrak (Y.MTV)

Yıldız Perakende Askeri Maruzat Evrakı (Y. PRK. ASK)

Yıldız Perakende Mabeyn Başkitabeti Evrakı (Y. PRK. BŞK)

Resmi ve Süreli Yayınlar

Ceride-i Havadis

Düstûr, 1. Tertib, c. V, Ankara 1937

Salname-i Askerî, 1306

Salname-i Askerî, 1307, 10. Defa

Salname-i Askerî, 1309, 12. Defa

Salname-i Askerî, 1311, 13. Defa

Salname-i Askerî, 1324-1326, 14. Defa

Basılı Eserler

Ahmed Lütîfî; Vak'anüvîs Ahmed Lütîfî Efendi Tarihi, c. VII, İstanbul 1999.

Armaoğlu, Fahir; 19. Yüzyıl Siyasî Tarihi (1789-1914), Ankara 1997.

Çadırcı, Musa; "II. Abdülhamit Döneminde Osmanlı Ordusu", Dördüncü Askeri Tarih Semineri, Ankara 1989.

_____ ; "Osmanlı İmparatorluğun'da Askere Almada Kura Usulüne Geçilmesi", Askeri Tarih Bülteni, S: 18, Şubat 1985.

Çakın, Naci; "Redif Teşkilatı", Askeri Tarih Bülteni, S: 26, Şubat 1989.

Karacagil, Ö. Kürşad; "Alman İmparatoru İstanbul'da (1917)" Akademik Bakış, c. 6, S: 12, Yaz 2013.

Kütükoğlu, Mübahat S.; "Sultan II. Mahmud Devri Yedek Ordusu Redif-i Asakir-i Mansure", İÜ Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü Dergisi, c. XIII, İstanbul 1982.

Mahmud Şevket Paşa; Osmanlı Teşkilat ve Kıyafet-i Askeriyesi, İstanbul 1325.

Mehmed Rüşdü; Devlet-i Aliyye Ordu Teşkilatı, İstanbul 1329.

Ortaylı, İlber; İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı, İstanbul 2002.

Türk Silahlı Kuvvetleri Tarihi (1793-1908), III/5, Ankara 1978.

Ziya Şakir (SOKO); Tanzimat Devrinden Sonra Osmanlı Nizam Ordusu, İstanbul 1957.

İnternet Siteleri

<http://www.kocaeli.bel.tr/icerik/ataturk-ve-redif-muzesi/2702/26741>.

<http://www.kocaelikulturturizm.gov.tr/TR,134339/muzeler-ve-oren-yeleri.html>.

<http://www.msb.gov.tr/Personel/SehitleriListele>.